

PhD Азизбек Шомиров
Тошкент молия институти

КАПИТАЛ БОЗОРИНИ ЭКСТЕНСИВ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Аннотация. Ушбу мақоланинг кириш қисмида молия-кредит тизимининг асосий сегменти ҳисобланган капитал бозорини янада ривожлантириш ва тартибга солишга доир Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган ўзгаришлар келтирилган. Капитал бозорининг иқтисодий моҳиятига оид хорижий ва маҳаллий етакчи иқтисодчи олимларнинг назарий ҳамда илмий изланишлари ўрганилган. Капитал бозорининг сегментлари кўриб чиқилган, хусусан, халқаро ва миллий фонд бозорларига тегишли таҳлилий маълумотлар келтирилган. Муаллиф позициясига кўра капитал бозорини экстенсив ривожланишига тўсқинлик қилаётган муаммолар санаб ўтилган. Мақоланинг хулоса қисмида хулосалар ҳамда капитал бозорини янада тараққий эттириш юзасидан таклифлар шакллантирилган.

Таянч сўзлар: Молия-кредит тизими, капитал бозори, корпоратив тузилмалар, компаниялар, капитал жалб қилиш, фонд бозори, бозор капитализацияси.

PhD Azizbek Shomirov
Tashkent Institute of Finance

PROSPECTS FOR EXTENSIVE DEVELOPMENT OF THE CAPITAL MARKET

Abstract. The introductory part of this article presents the changes taking place in the Republic of Uzbekistan on the further development and regulation of the capital market, which is a key segment of the financial-credit system. Theoretical and scientific research of leading foreign and domestic economists on the economic nature of the capital market is studied. Segments of the capital market are considered, in particular, analytical data on international and national stock markets are presented. According to the author's position, the problems hindering the extensive development of the capital market are listed. The final part of the article contains conclusions and proposals for further development of the capital market.

Keywords: Financial-credit system, capital market, corporate structures, companies, capital attraction, stock market, market capitalization.

КИРИШ

Ҳар қандай бизнес субъекти хоҳ жисмоний, хоҳ юридик шахс бўлишидан қатъий назар ўзининг қандайдир фаолиятини амалга ошириш учун албатта қўшимча молиявий ресурсларга эҳтиёж сезади. Маълумки, бугунги кунда кўпгина лойиҳаларни молиялаштириш манбаси сифатида давлат томонидан бериладиган маблағлар ёки тижорат банкларининг кредитлари асосий дастак вазифасини бажараётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Шу боисдан молия-кредит соҳасини тараққий эттириш бўйича ҳукуматимиз олдида турган асосий вазифалардан бири капитал бозорини ривожлантириш, қайсидир маънода ҳаракатга келтириш масаласи турганлиги кундек равшан. Бу борада бажарилиши лозим бўлган ишларнинг норматив-ҳуқуқий асоси сифатида биз

албатта Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2021 йил 13 апрелда қабул қилинган “Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6207-сонли Фармони [1] ҳамда 2022 йил 17 январда қабул қилинган “Капитал бозорини қўллаб-қувватлашнинг самарали механизмларини жорий этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”даги ПҚ-90-сон Қарорларини [2] келтириб ўтишимиз лозим. Ушбу меъёрий ҳужжатларда капитал бозорини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари этиб, жумладан, қуйидагилар белгиланди:

Хусусан:

- капитал бозорининг рақобатбардошлигини ошириш ва унинг капиталлашувини 2023 йил якунига қадар 45 трлн. сўмга етказиш, банк томонидан кредитлашга муқобил бўлган самарали молиялаштириш механизмини яратиш;

- капитал бозорини тартибга солишнинг яхлитлигини ва тизимли таваккалчиликларнинг олдини олишни таъминловчи қонунчилик базасини яратиш;

- миноритар инвесторлар, капитал бозорининг бошқа иштирокчилари ҳамда аҳоли кенг қатламларининг билимлари, кўникмалари ва молиявий саводхонлигини оширишни қўллаб-қувватлаш дастурлари доирасида 2023 йил якунига қадар 40 минг нафар аҳолини қамраб олиш

- 2022 йил 1 апрелдан 2024 йил 31 декабрга қадар Ўзбекистон Республикасининг резиденти ва норезиденти бўлган жисмоний шахсларнинг акциялар бўйича ҳисобланган дивидендлар тарзидаги даромадлари даромад солиғидан озод қилинади;

- Ўзбекистон Республикасининг норезиденти бўлган юридик шахсларнинг акциялар бўйича ҳисобланган дивидендлар тарзидаги даромадларига Ўзбекистон Республикасининг резиденти бўлган юридик шахслар сингари фойда солиғининг 5 фоиз ставкаси татбиқ этилади;

- Ўзбекистон Республикасининг резиденти ва норезиденти бўлган жисмоний ва юридик шахсларнинг хўжалик жамиятлари облигациялари бўйича ҳисобланган фоизлар тарзидаги даромадлари жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи ва юридик шахслардан олинadиган фойда солиғидан озод қилинади.

Юқоридаги меъёрий ҳужжатларда белгиланган вазифаларнинг нақадар муҳимлиги мамлакатимизда капитал бозорини янада ривожлантириш бўйича олиб борилаётган ишларнинг долзарб аҳамиятга эга эканлигидан далолат беради.

АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ